

ΘΕΜΑ Α

Α1. γ   Α2. β   Α3. δ   Α4. β

Α5.

α.

	Βάση Arrhenius	Βάση κατά Brønsted-Lowry
1)	Σε υδατικά διαλύματα δίνει λόγω διάστασης OH^-	Δέκτης πρωτονίων
2)	Διαλύτης: νερό	Οποιοσδήποτε διαλύτης
3)	Ένωση	Ένωση ή ιόν

β.

	Διάσταση	Ιοντισμός
1)	Στις ιοντικές ενώσεις	Στις ομοιοπολικές ενώσεις
2)	Απομάκρυνση ιόντων που προϋπάρχουν στο πλέγμα	Σχηματισμός ιόντων από την αντίδραση με μόρια διαλύτη

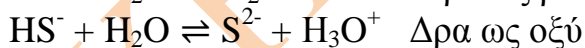
ΘΕΜΑ Β

Β1.

α. Λάθος.

Το καθαρό νερό είναι πάντα ουδέτερο αφού ισχύει $[\text{H}_3\text{O}^+] = [\text{OH}^-]$, ανεξάρτητα από τη θερμοκρασία.

β. Σωστό.

γ. Λάθος.

Το συζυγές οξύ της NH_3 είναι το NH_4^+ και είναι ασθενές οξύ, γιατί:

$$K_{\text{a NH}_4^+} \cdot K_{\text{b NH}_3} = K_{\text{w}} \Rightarrow K_{\text{a NH}_4^+} = \frac{K_{\text{w}}}{K_{\text{b NH}_3}} \Rightarrow K_{\text{a NH}_4^+} = \frac{10^{-14}}{10^{-5}} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow K_{\text{a NH}_4^+} = 10^{-9}$$

δ. Σωστό.

Η κατανομή των ηλεκτρονίων είναι: $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 3d^{10} 4s^2 4p^3$ ή
K(2) L(8) M(18) N(5).

Άρα το στοιχείο ανήκει στην p^3 ή VA ή 15^η ομάδα.

ε. Λάθος.

Ο C^2 οξειδώνεται, γιατί ο αριθμός οξειδωσής του αυξάνεται από -1 σε 0 (ή σχηματίζει δεσμό με Cl).

Ο C^1 ανάγεται, γιατί ο αριθμός οξειδωσής του μειώνεται από -2 σε -3 (ή σχηματίζει δεσμό με H).

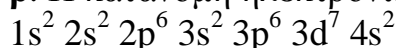
B2.

α. Η 2^η περίοδος έχει 8 στοιχεία.

Η δεύτερη περίοδος αποτελείται από στοιχεία με $n=2$, οπότε οι δυνατές τιμές του l είναι 0 ($m_l=0$, άρα 1s τροχιακό) και 1 ($m_l=-1,0,+1$, άρα 3p τροχιακά). Συνολικά, 4 τροχιακά που περιέχουν 8 ηλεκτρόνια.

Οι 8 ομάδες που ανήκουν τα στοιχεία της 2^{ης} περιόδου είναι οι: $s^1, s^2, p^1, p^2, p^3, p^4, p^5, p^6$.

β. Η κατανομή ηλεκτρονίων για το στοιχείο με $Z=27$ είναι:

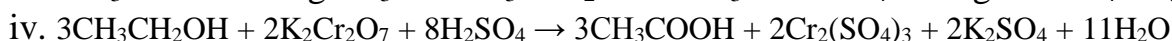
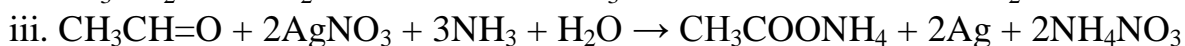
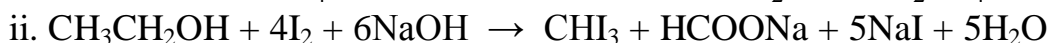

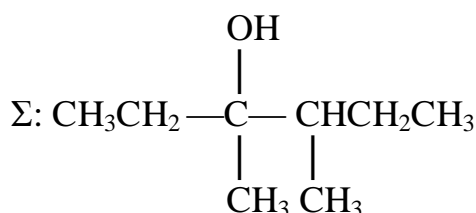
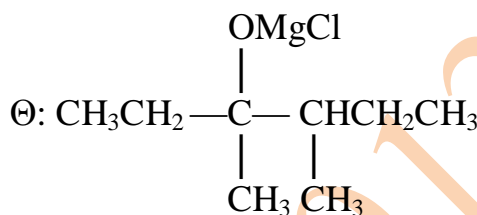
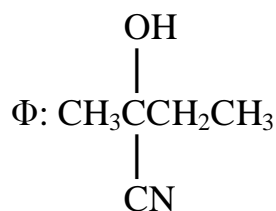
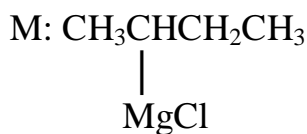
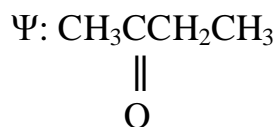
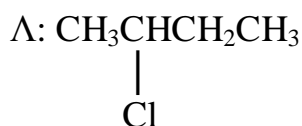
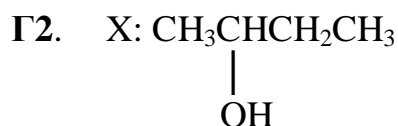
Άρα, το στοιχείο με $Z=27$ ανήκει στην 4^η περίοδο, τη 9^η (ή d^7) ομάδα και τον d τομέα.

ΘΕΜΑ Γ**Γ1.**

α. A: HCOOH   B: HCH=O   Γ: CH₃CH₂OH

Δ: CH₃COOH   E: CH₃CH=O

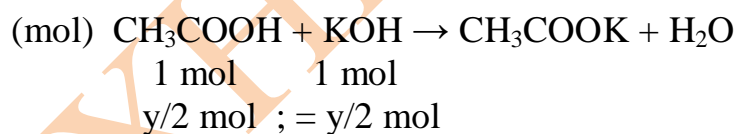
β.

Γ3.

Έστω ότι στο αρχικό διάλυμα περιέχονται $x \text{ mol } (\text{COOK})_2$ και $y \text{ mol } \text{CH}_3\text{COOH}$.

Στο 1^ο μέρος **μόνο** το οξύ CH_3COOH αντιδρά με το KOH :

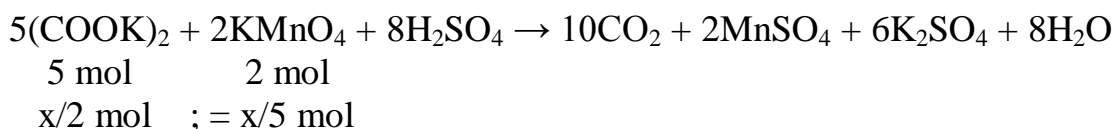
Για το διάλυμα του KOH ισχύει:

$$n_{\text{KOH}} = C \cdot V \Rightarrow n_{\text{KOH}} = 0,2 \text{ M} \cdot 0,1 \text{ L} \Rightarrow n_{\text{KOH}} = 0,02 \text{ mol}$$

Άρα:

$$\frac{y}{2} = 0,02 \text{ mol} \Rightarrow y = 0,04 \text{ mol}$$

Στο 2^ο μέρος **μόνο** το $(\text{COOK})_2$ οξειδώνεται:

Για το διάλυμα του KMnO_4 ισχύει:

$$n_{\text{KMnO}_4} = C \cdot V \Rightarrow n_{\text{KMnO}_4} = 0,2 \text{ M} \cdot 0,2 \text{ L} \Rightarrow n_{\text{KMnO}_4} = 0,04 \text{ mol}$$

Άρα:

$$\frac{x}{5} = 0,04 \text{ mol} \Rightarrow x = 0,2 \text{ mol}$$

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

Υπολογίζω τον αριθμό των mol:

$$n(\text{CH}_3\text{COOH}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,05 \text{ L} = 0,01 \text{ mol}$$

$$n(\text{NaOH}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,05 \text{ L} = 0,01 \text{ mol}$$

Με την ανάμιξη των διαλυμάτων, προκύπτει νέο διάλυμα όγκου $V=0,1 \text{ L}$, ενώ το CH_3COOH αντιδρά με το NaOH , όπως δίνεται παρακάτω:

(mol)	CH_3COOH	+	NaOH	$\rightarrow$	CH_3COONa	+	H_2O
αρχικά	0,01		0,01		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,01		-0,01		+0,01		
τελικά	—		—		0,01		

Υπολογίζω τη συγκέντρωση του CH_3COONa στο τελικό διάλυμα:

$$[\text{CH}_3\text{COONa}] = \frac{0,01 \text{ mol}}{0,1 \text{ L}} = 0,1 \text{ M}$$

Το άλας δίσταται ως εξής:

CH_3COONa	$\rightarrow$	CH_3COO^-	+	Na^+
0,1 M				; = 0,1 M

Το Na^+ δεν ιοντίζεται ως συζυγές οξύ ισχυρής βάσης.

Το ιόν CH_3COO^- ιοντίζεται ως εξής:

ιοντισμός (M)	CH_3COO^-	+ H_2O	$\rightleftharpoons$	CH_3COOH	+ OH^-
αρχικά	0,1				
ιοντίζονται / παράγονται	- x			+ x	+ x
ισορροπία	0,1 - x			x	x

$$K_b = \frac{K_w}{K_a} \Rightarrow K_b = \frac{10^{-14}}{10^{-5}} \Rightarrow K_b = 10^{-9}$$

Τότε: $\frac{K_b}{c} = \frac{10^{-9}}{10^{-1}} = 10^{-8}$, οπότε: $0,1 - x \simeq 0,1$

$$K_b = 10^{-9} = \frac{x^2}{0,1} \Rightarrow x = 10^{-5} \text{ M} = [\text{OH}^-]$$

Άρα, $\text{pOH} = -\log[\text{OH}^-] = 5$ και $\text{pH} = 14 - 5 = 9$

Δ2.

Υπολογίζω τον αριθμό των mol στο διάλυμα Δ:

$$n(\text{CH}_3\text{COOH}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,05 \text{ L} = 0,01 \text{ mol}$$

$$n(\text{NaOH}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,1 \text{ L} = 0,02 \text{ mol}$$

Με την ανάμιξη των διαλυμάτων το CH_3COOH αντιδρά με το NaOH , όπως δίνεται παρακάτω:

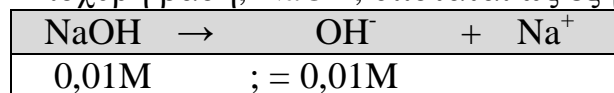
(mol)	CH_3COOH	+ NaOH	$\rightarrow$	CH_3COONa	+ H_2O
αρχικά	0,01	0,02		—	
αντιδρούν / παράγονται	-0,01	-0,01		+0,01	
τελικά	—	0,01		0,01	

Υπολογίζω τις συγκεντρώσεις στο τελικό διάλυμα:

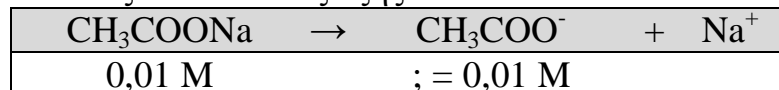
$$[\text{NaOH}] = \frac{0,01 \text{ mol}}{1 \text{ L}} = 0,01 \text{ M}$$

$$[\text{CH}_3\text{COONa}] = \frac{0,01 \text{ mol}}{1 \text{ L}} = 0,01 \text{ M}$$

Η ισχυρή βάση, NaOH, δίσταται ως εξής:

Το άλας δίσταται ως εξής:

Το Na⁺ δεν ιοντίζεται ως συζυγές οξύ ισχυρής βάσης.

Το ανιόν CH₃COO⁻ ιοντίζεται ως εξής:

ιοντισμός (M)	CH ₃ COO ⁻	+ H ₂ O	⇌	CH ₃ COOH	+ OH ⁻
αρχικά	0,01				0,01
ιοντίζονται / παράγονται	- y			+ y	+ y
ισορροπία	0,01 - y			y	0,01 + y

Επειδή: $\frac{K_b}{C} = \frac{10^{-9}}{10^{-3}} < 10^{-7}$, άρα: $0,01 - y \simeq 0,01$ και $0,01 + y \simeq 0,01$.

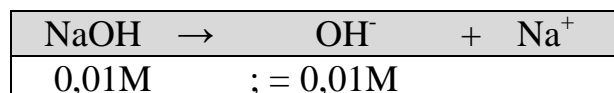
Τότε:

$$K_b = 10^{-9} = \frac{0,01 \cdot y}{0,01} \Rightarrow 10^{-9} = y$$

Άρα: $[OH^-] = 0,01 + 10^{-9} \simeq 0,01$ M και

pOH=2 & pH=12

Ή εναλλακτικά, αφού το τελικό διάλυμα περιέχει μια ισχυρή και μια ασθενή βάση, στην **ίδια συγκέντρωση**, το pOH (ή pH) θα καθορίζεται από την ισχυρή βάση, αφού η μεγαλύτερη ποσότητα OH⁻ προέρχεται από τη διάστασή της:

Άρα και πάλι: $[OH^-] = 0,01$ M και

pOH=2 & pH=12

Δ3.

Ο όγκος του διαλύματος Ε είναι: $0,5 \text{ L} + 0,5 \text{ L} = 1 \text{ L}$.

Υπολογίζω τον αριθμό των mol στο διάλυμα Ε:

$$n(\text{CH}_3\text{COOH}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,5 \text{ L} = 0,1 \text{ mol}$$

$$n(\text{HCl}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,5 \text{ L} = 0,1 \text{ mol}$$

Περίπτωση (I): Έστω ότι αντιδρά πλήρως το ισχυρό οξύ, HCl, με το NaOH, όπως δίνεται παρακάτω:

(mol)	HCl	+	NaOH	→	NaCl	+	H ₂ O
αρχικά	0,1		0,15		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,1		-0,1		+0,1		
τελικά	—		0,05		0,1		

Η ποσότητα της βάσης που δεν αντέδρασε με το ισχυρό οξύ, εξουδετερώνει μερικώς το ασθενές οξύ:

(mol)	CH ₃ COOH	+	NaOH	→	CH ₃ COONa	+	H ₂ O
αρχικά	0,1		0,05		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,05		-0,05		+0,05		
τελικά	0,05		—		0,05		

Άρα, στο τελικό διάλυμα υπάρχουν: NaCl (που δεν επηρεάζει το pH), CH₃COOH και CH₃COONa.

Υπολογίζω συγκεντρώσεις στο τελικό διάλυμα:

$$[\text{CH}_3\text{COONa}] = \frac{0,05 \text{ mol}}{1 \text{ L}} = 0,05 \text{ M}$$

$$[\text{CH}_3\text{COOH}] = \frac{0,05 \text{ mol}}{1 \text{ L}} = 0,05 \text{ M}$$

Το άλας δίσταται ως εξής:

CH ₃ COONa	→	CH ₃ COO ⁻	+	Na ⁺
0,05 M		; = 0,05 M		

Το Na⁺ δεν ιοντίζεται ως συζυγές οξύ ισχυρής βάσης.

Το οξύ CH₃COOH ιοντίζεται ως εξής:

ιοντισμός (M)	CH ₃ COOH + H ₂ O	⇌	CH ₃ COO ⁻ + H ₃ O ⁺
αρχικά	0,05		0,05
ιοντίζονται / παράγονται	- ω		+ ω + ω
ισορροπία	0,05 - ω		0,05 + ω ω

Επειδή: $\frac{K_a}{c} = \frac{10^{-5}}{5 \cdot 10^{-2}} < 2 \cdot 10^{-4}$, άρα: $0,05 - \omega \simeq 0,05$ και $0,05 + \omega \simeq 0,05$.

$$K_a = 10^{-5} = \frac{0,05 \cdot \omega}{0,05} \Rightarrow 10^{-5} = \omega = [H_3O^+]$$

Άρα, το pH του διαλύματος Ε είναι 5.

Περίπτωση (II): Έστω ότι αντιδρά πλήρως το ασθενές οξύ, CH₃COOH, με το NaOH, όπως δίνεται παρακάτω:

(mol)	CH ₃ COOH	+	NaOH	→	CH ₃ COONa	+	H ₂ O
αρχικά	0,1		0,15		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,1		-0,1		+0,1		
τελικά	—		0,05		0,1		

Η ποσότητα της βάσης που δεν αντέδρασε με το ασθενές οξύ, εξουδετερώνει μερικώς το ισχυρό οξύ:

(mol)	HCl	+	NaOH	→	NaCl	+	H ₂ O
αρχικά	0,1		0,05		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,05		-0,05		+0,05		
τελικά	0,05		—		0,05		

Η ποσότητα της ισχυρού οξέος που περισσεύει αντιδρά με το άλας του ασθενούς οξέος:

(mol)	CH ₃ COONa	+	HCl	→	CH ₃ COOH	+	NaCl
αρχικά	0,1		0,05		—		0,05
αντιδρούν / παράγονται	-0,05		-0,05		+0,05		+0,05
τελικά	0,05		—		0,05		0,1

Άρα, στο τελικό διάλυμα υπάρχουν: NaCl (που δεν επηρεάζει το pH), CH₃COOH και CH₃COONa, στις ίδιες συγκεντρώσεις, και **επανερχόμαστε στην περίπτωση (I).**

Άρα, σε κάθε περίπτωση το pH του διαλύματος E είναι 5.

Δ4.

α. Η καμπύλη 1 αντιστοιχεί στο HB, ενώ η καμπύλη 2 αντιστοιχεί στο HA.

β.

Υπολογίζω τον αριθμό των mol του NaOH για την ολοκλήρωση της ογκομέτρησης, τόσο του διαλύματος του HB όσο και του διαλύματος του CH₃COOH:

$$n(\text{NaOH}) = c \cdot V = 0,2 \text{ M} \cdot 0,02 \text{ L} = 0,004 \text{ mol}$$

Υπολογίζω τα αρχικά mol τόσο του CH₃COOH όσο και του HB:

(mol)	CH ₃ COOH	+	NaOH	→	CH ₃ COONa	+	H ₂ O
αρχικά	x		0,004		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,004		-0,004		+0,004		
τέλος ογκ/σης	—		—		0,004		

(mol)	HB	+	NaOH	→	NaB	+	H ₂ O
αρχικά	y		0,004		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,004		-0,004		+0,004		
τέλος ογκ/σης	—		—		0,004		

$$\text{Άρα: } x = y = 0,004 \text{ mol}$$

Στο μέσο της ογκομέτρησης έχει χρησιμοποιηθεί ο μισός αριθμός των mol του NaOH:

(mol)	HB	+	NaOH	→	NaB	+	H ₂ O
αρχικά	0,004		0,004		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,002		-0,002		+0,002		
μέσο ογκ/σης	0,002		0,002		0,002		

και άρα έχει εξουδετερωθεί ο μισός αριθμός των mol του HB. Το διάλυμα που προκύπτει είναι ρυθμιστικό με [HB]=[B⁻].

Τότε: $\text{pH} = \text{pK}_a = 4$, και άρα $\text{K}_a, \text{HB} = 10^{-4}$

γ.

Κατά την ογκομέτρηση του HB γίνεται η αντίδραση:

(mol)	HB	+	NaOH	→	NaB	+	H ₂ O
αρχικά	0,004		0,004		—		
αντιδρούν / παράγονται	-0,004		-0,004		+0,004		
τέλος ογκ/σης	—		—		0,004		

Ο όγκος του διαλύματος του HB που ογκομετρείται υπολογίζεται ως εξής:

$$V = \frac{n}{C} \Rightarrow V = \frac{0,004 \text{ mol}}{0,2 \text{ M}} \Rightarrow V = 0,02 \text{ L} = 20 \text{ mL}$$

Ο όγκος του τελικού διαλύματος, με το πέρας της ογκομέτρησης, είναι:

$$V_{\text{τελ}} = 20 + 20 = 40 \text{ mL} = 0,04 \text{ L}$$

Το τελικό διάλυμα περιέχει NaB με συγκέντρωση:

$$c(\text{NaB}) = \frac{0,004 \text{ mol}}{0,04 \text{ L}} = 0,1 \text{ M}$$

Το άλας δίσταται ως εξής:

NaB	→	B ⁻	+	Na ⁺
0,1 M		; = 0,1 M		

Το B⁻ ιοντίζεται ως εξής:

ιοντισμός (M)	B ⁻	+	H ₂ O	⇌	HB	+	OH ⁻
αρχικά	0,1						
ιοντίζονται / παράγονται	- z				+ z		+ z
ισορροπία	0,1 - z				z		z

$$\text{Υπολογίζω το } K_b: K_b = \frac{K_w}{K_a} \Rightarrow K_b = \frac{10^{-14}}{10^{-4}} \Rightarrow K_b = 10^{-10}$$

$$\text{Επειδή: } \frac{K_b}{C} = \frac{10^{-10}}{10^{-1}} < 10^{-9}, \text{ άρα: } 0,1 - z \simeq 0,1.$$

$$K_b = 10^{-10} = \frac{z^2}{10^{-1}} \Rightarrow z = 10^{-5,5} = [\text{OH}^-]$$

Άρα, $\text{pH} = 14 - 5,5 = 8,5$